

ROLA FACEBOOKA W SPOŁECZEŃSTWIE INFORMACYJNYM

M. Popiołek: *Czy można żyć bez Facebooka? Rola serwisów społecznościowych w sieciowym społeczeństwie informacyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2018, s. 238.

Nowe media stały się nieodzownym elementem życia i choć publikacji im poświęconych stale przybywa, to kompleksowych opracowań monograficznych na temat mediów społecznościowych jest wciąż relatywnie niewiele. Większość prac podejmuje tę problematykę w kontekście potencjału marketingowego wybranych serwisów, wskazując praktyczne możliwości ich wykorzystania. Dominuje podejście entuzjastyczne w kwestii szeroki możliwości wykorzystania mediów społecznych w różnych sferach życia prywatnego i zawodowego. Opracowań traktujących to zagadnienie w ujęciu krytycznym wciąż jednak brakuje na polskim rynku, stąd tak istotne wydaje się prowadzenie badań w tym zakresie.

Malwina Popiołek w swojej książce „Czy można żyć bez Facebooka? Rola serwisów społecznościowych w sieciowym społeczeństwie informacyjnym” postanowiła zmierzyć się z tematyką serwisów społecznościowych w kontekście rozwoju i funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego. To właśnie teoria społeczeństwa informacyjnego stanowi perspektywę badawczą dla podjętych rozważań, choć w pracy obecne jest również podejście charakterystyczne dla krytycznej teorii społeczno-ekonomicznej. Autorka szuka przyczyn popularności Facebooka, będącego obecnie najpopularniejszym serwisem społecznościowym na świecie.

Stara się znaleźć determinanty, które warunkują taki stan rzeczy. Poszukuje także odpowiedzi na pytanie, czy w dzisiejszych czasach korzystanie z Facebooka jest wyborem, czy może już koniecznością. Zastanawia się nie tylko nad przyczynami korzystania i niekorzystania z Facebook, ale także nad konsekwencjami takiego działania. Swoje rozważania prezentuje w szerszym kontekście, podejmując udaną próbę opisanie roli i znaczenia Facebooka w sieciowym społeczeństwie informacyjnym.

Książka ma charakter interdyscyplinarny, sytuuje się w nauce o mediach i komunikacji oraz nauce o zarządzaniu i jakości, co umożliwi kompleksową analizę badanych zjawisk. Sama Autorka podkreśla, że nie sposób analizować problematyki Facebooka, nie poruszając jednocześnie wątków z zakresu zarządzania, cybernetyki, informatologii czy psychologii (s. 9). Jak zauważa Teresa Sasińska-Klas, badania w obszarze nauk o mediach powinny pozostawać pod wpływem zachodzących w nich zmian, a „pole badawcze w zakresie poznawania i diagnozowania zjawisk zachodzących w procesie komunikacji medialnej i szerzej – w sferze mediów – systematycznie się poszerza i przeżywa szczególnie rozkwit”¹. Monografia Malwiny Popiołek jest odpowiedzią na ten postulat, zawierającą refleksję nad zjawiskami w sferze nowych mediów.

W monografii Malwiny Popiołek wyodrębnione są dwie części, które mogłyby stanowić dwa niezależne dzieła. Pierwsza część (złożona z dwóch rozdziałów)

¹ T. Sasińska-Klas (2014). Swoistość zjawisk w komunikacji medialnej i problemy w ich badaniach empirycznych. *Studia Medioznawcze* 1 (56), s. 13.

ukazuje kontekst teoretyczny, natomiast druga (licząca także dwa rozdziały) zawiera prezentację wyników badań zrealizowanych przez Autorkę w latach 2013–2016. Badaczka przeprowadziła 38 wywiadów pogłębionych (20 z osobami korzystającymi z Facebooka, 18 z osobami niebędącymi użytkownikami tego serwisu), eksperyment oraz ukrytą obserwację uczestniczącą.

W rozdziale pierwszym Autorka zaprezentowała najważniejsze definicje związane z serwisami społecznościowymi, wskazując ich rolę i miejsce w teorii mediów, jak również w przestrzeni nowych mediów. Scharakteryzowała także najpopularniejsze serwisy polskie i zagraniczne oraz opisała ich rozwój historyczny. Rozdział drugi poświęcony został społeczeństwu informacyjnemu, ze szczególnym uwzględnieniem społeczeństwa sieciowego, jak również ukazaniu roli informacji we współczesnym świecie. Na uwagę zasługują wnioski dotyczące przejawów władzy symbolicznej w sieciowym społeczeństwie informacyjnym. W rozdziale trzecim został przedstawiony przebieg oraz wyniki eksperymentu, podczas którego badani

mieli usunąć na tydzień facebookowe profile. Eksperyment ten miał na celu poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące powodów korzystania z serwisu. Rozdział czwarty poświęcony jest osobom niekorzystającym z Facebooka, przyczynom i konsekwencjom takiego wyboru w kontekście wykluczenia cyfrowego.

Monografię można rekomendować jako podręcznik dla studentów dziennikarstwa, kierunków zarządzania, a także fachowców z branży medialnej. Wnioski z badań stanowią krytyczną refleksję nad zawłaszczaniem Internetu przez korporacje medialne i aktorów w przestrzeni społecznej. Lektura skłania do refleksji nad aktywnością użytkowników w mediach społecznościowych, która podlega ciągłej kontroli przez miliony urządzeń szpiegujących na rzecz trzech gigantów na rynku mediów elektronicznych: Facebooka, Microsoftu i Google'a. Pytanie o konsekwencje tych działań pozostaje nadal otwarte.

Anna Modzelewska

 orcid.org/0000-0003-1969-1836